

ВИВЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ОСОБИСТОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Волков Д.С.
Дніпропетровський
національний
університет ім. О. Гончара
м. Дніпропетровськ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, питаннями підвищення професійної компетентності займаються науковці в усіх сферах діяльності людини. Питання професійної компетентності стали предметом вивчення також психологічної науки у роботах Є.О. Климова, Г.С. Костюка, М.С. Пряникова та інших.

Об'єкт нашого дослідження – студенти у системі післядипломної освіти. Предмет дослідження – індивідуально-психологічні характеристики особистості у процесі підвищення професійної компетентності.

Завдання: визначити домінантну півкулю у учасників дослідження; отримати абсолютні і відносні показники типу темпераменту; отримати абсолютні і відносні показники різних типів реакцій; визначити робочий психологічний стан студентів під час навчання; оцінити залежність показників реакцій від зміни міжпівкульної асиметрії мозку у представників різних типів темпераменту.

З метою підвищення рівня навчально-виховного процесу на факультеті психології протягом останніх років автором упроваджена система проведення психологічних та психофізіологічних досліджень щодо вивчення індивідуально-психологічних особливостей студентів і врахування індивідуальних якостей особистості в процесі навчання.

Діагностика вивчення особистісних характеристик проводилась за допомогою наступних методик: адаптований опитувальник Айзенка – EPQ (щодо визначення типу темпераменту особистості), спеціальні сенсомоторні вправи (щодо визначення домінуючої півкулі головного мозку). Рівень навчання студентів безпосередньо пов'язаний з розвитком моторних та сенсомоторних якостей, тому з ними проведено низку тестів, які окреслили такі показники: моторна реакція; сенсомоторна реакція; сенсомоторна реакція щодо відображення процесу роботи оперативної пам'яті під час прийняття рішення. Основним показником дослідження, який характеризує успішність виконання завдань є час.

Робочий психічний стан студентів оцінювався за методикою А.О.Прохорова (РПС - рельєф психічного стану особистості), яка дозволяє розглядати будь-який стан з позицій психічних процесів, фізіологічних реакцій організму, емоційного фактору та фактору поведінки.

Отримані результати дослідження дозволили зробити наступні висновки:

- 1) активність психологічного стану під час навчання на факультеті психології студенти оцінюють на високому рівні - 9,9%, на низькому рівні - 11,8%, на середньому рівні - 78,3%;
- 2) характеристика студентів за типом темпераменту виглядає наступним чином: 25,6 % - холеричний, 39,1 % - сангвістичний, 12,4 % - меланхолічний, 15,4 % - флегматичний, 7,5 % - амбовертний;
- 3) дослідження домінуючої півкулі дозволяють розподілити всіх студентів на дві групи: з домінуючою лівою півкулею - 63,1% та правою - 36,9%;
- 4) отримані результати підтвердили положення, що „темперамент” та „психічний стан особистості” мають одну і ту ж фізіологічну базу, яка впливає на особливості прояву стану, який має нерівну вагу;
- 5) під час досліджень впливу домінуючої півкулі головного мозку на фізіологічні та психологічні процеси у представників усіх типів

темпераменту було запропоновано використання коефіцієнта, який відбиває прояв півкулі головного мозку. Він показує вплив на емоціональну стабільність студентів, та повністю співвідноситься з показником по типу темпераменту особистості. При збільшенні значення показника індивідуальності, збільшується значення відносного коефіцієнта, що ще раз підтверджує єдність фізіологічних основ темпераменту;

б) вплив домінуючої півкулі головного мозку проявляється в результатах енергетичного рівня психологічного стану для різних типів темпераменту. Для емоційно стійких (сангвінік і флегматик) більший вплив має ліва півкуля, а для емоційно нестабільних (холерик та меланхолік) – права, що підтверджують результати отриманих досліджень.

Для порівняння отриманих результатів абсолютні показники переводилися у відносні. Для опрацювання отриманих результатів використовувалася математична модель обробки інформації. Введення додаткового, єдиного значення темпераменту – параметру індивідуальності, дозволили провести порівняльний аналіз всіх результатів зі значенням темпераменту.

Представники різних типів темпераменту, та з різним профілем півкульності, не тільки по-різному сприймають одну і ту ж актуальну ситуацію, що відображається на їх стані, але й реагують по своєму, що відображається на діяльності в цілому.

В ході проведення досліджень нами було експериментально підтверджено вплив темпераменту особистості, „домінуючій півкулі”, а також психологічного стану на результати процесу короткочасного запам'ятовування, які найбільш яскраво проявляються у сенсомоторній реакції з вибором. Відносні показники часу виконання сенсомоторної реакції з вибором повністю співвідносяться з відносними коефіцієнтами психічного стану за тестом О.О. Прохорова.

Отже, практична реалізація психологічних досліджень особистих характеристик дозволяє, як вивчати індивідуальні особливості психіки

студентів, так і розвивати пам'ять та здібності мислення студентів, які отримують додаткову спеціальність або підвищують професійну компетентність. Запропонована модель обробки результатів дослідження дозволила у кількісних показниках описати вплив особистісних характеристик на процес успішності навчання студентів на факультеті психології, а також використовувати їх в педагогічній діяльності викладачів.